

ואנחנו לא נדע מה נעשה, כי עליך עינינו

The section that begins with the words: **ואנחנו לא נדע** consists totally of פסוקים or portions of פסוקים.

ואנחנו לא נדע מה נעשה, כי עליך עינינו (דברי הימים ב' – כ', יב'). זכר רחמיך יי וחסדיך, כי מעולם המה (תהילים כה, ו'). יהי חסדיך יי עלינו, כאשר יחלנו לך (תהילים לג, כב'). אל תזכר לנו עונות ראשונים, מהר יקדמונו רחמיך, כי דלוננו מאד (תהילים עט, ח'). חננו יי חננו, כי רב שבענו בוז (תהילים קכג, ג'). ברגז רחם תזכור (תבוקק ג, ב'). כי הוא ידע יצרנו, זכור כי עפר אנחנו (תהילים קג, יד'). עזרנו א–להי ישענו על דבר כבוד שמך, והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך (תהילים עט, ט').

In the **ואנחנו לא נדע**, the language is similar. The manner in which the section is recited is different; i.e. the שליח **ציבור** reads the opening lines first:

נפילת אפים וקדושה דסידרא ד"ה ונופלין צבור–ועומד החזן ואומר, אבינו מלכנו חננו ועננו אין בנו מעשים. עשה עמנו צדקה והושיענו למען שמך. ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו. ועונין הצבור אחריו מה שהוא אומר. זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה. יהי חסדיך ה' עלינו כאשר יחלנו לך. אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד, עשה למען שמך הגדול הנבור והנורא שנקרא עלינו, חננו ה' חננו כי רב שבענו בוז. ברוגז רחם תזכור. ברוגז רחמים תזכור. ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו. כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו. עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך.

(The additional material is underlined)

The **רוקה** provides for a similar procedure:

פירושי סידור התפילה לרוקה [עב] נפילת אפים עמוד תיט–לאחר התחנה יעמד החזן ויאמר בכונה: ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו, הנה התחננו לפניך בדמעת לבינו, על כל זאת אנחנו לא נדע מה לעשות ובטחנו בך, כמו שאמר: עזרנו ה' א–להינו כי עליך נשענו ובשמך באנו, כמו בן עינינו אל ה' א–להינו עד שיחננו. והצבור יענו בלחש בכוונת הלב: זכור רחמיך ה', רבוננו של עולם, התחננתי אליך שתחוס וזכור רחמיך ותתעטף בהם, ומשרתים שעומדים לפניך יזכירו רק רחמים לפניך על בניך, וחסדיך שאתה עושה עמנו, כי מעולם המה מיום שיסדתה הארץ רחמיך וחסדיך על בריותיך. . . יהי חסדיך ה' עלינו, להטיב, כאשר יחלנו לך, כאשר אנו מצפים לישועתך. אל תזכור לנו עונות ראשונים, מה שחטאנו בנעורינו אל יזכירו לפניך המלאכים. מהר יקדמונו רחמיך, אם חס ושלום השטן ומלאכי חבלה חפצים לקטרג, מהרה יקדמו רחמיך מלאכי רחמים להליץ יושר על ישראל, ויאמרו חוס ורחם על עמך ולא יתנו מקום לשטן לעלות, ומהרה יקדמו רחמיך. כי דלוננו מאד כי אנחנו דלים בגלות וידל ישראל עד מאד.

ויאמרו עד מתי לא תרחם עמך ונחלתך הדלים בגולה ולומדים תורתך והם עוסקים במצותיך בלב שלם.

Why should the **חזן** recite the words: **ואנחנו לא נדע** out loud before the congregation recites the words? Perhaps **רבינו יהודה ב"ר יקר** provides an answer:

סידור רבינו יהודה בר יקר – נפילת אפים – ואחר כך עומד מתחנות ואומר החזן בקול רם: ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו כדאמרין במדרש תלים: אמר דוד לפני הקב"ה: אל תהי תפילתי מאומה לפניך מפני שענייהם של ישראל תלויות בי. ועיני תלויות בך. וכן אתה מוצא בשליח ציבור שעני הקהל עליו ועיניו תלויות במקום. והרי הוא כאילו שומע תפילתם.

The practice of having the **שליח ציבור** read the opening line of **ואנחנו לא נדע** out loud may have inspired other practices:

הערות על ברכי יוסף אורח חיים סימן קא' הערה ה' – ובספר לקט הקציר למהר"א חלפון סי' ו' אות קל"ז כתב: "אני הצעיר התפללתי עם הרב המופלא חיד"א הי"ו בהיותי בליורנו שנת תקס"ד והיה מזהיר מאד שלא ישמיע קולו בתפלתו מא – להי נשמה עד עלינו לשבת. ודוקא השליח ציבור אומר בקול רם והציבור בלחש, וכשהיה רואה שום אדם מרים קולו היה גוער בו, חוץ מהשירה שאומרים אותה הקהל בקול רם, ואחר תפלת י"ח באבינו מלכנו שאומר הש"צ 'ואנחנו לא נדע' אומרים אותה הקהל בקול רם ופסוק 'אשרי' ופסוק 'ואנחנו' אומרים בקול רם". מגן אברהם סימן קלא ס"ק ד' – ואנחנו לא נדע – כתוב בשל"ה ראוי לומר ואנחנו לא נדע בישיבה מה נעשה בעמידה ושניהם בקול רם.

Why should we move from a sitting position to a standing position in the middle of the **פסוק**?

ערוך השולחן אורח חיים סימן קלא' סעיף ט' – ולאחר שיגביה ראשו אחר נפילת אפים יתחנן מעט, כל מקום ומקום לפי מנהגו. ואנחנו מנהגינו לומר שומר ישראל וכו' עד והושיענו ואח"כ אומרים ואנחנו לא נדע מה נעשה. וכתבו שנכון לומר ואנחנו לא נדע בישיבה ומה נעשה בעמידה ובקול רם [מג"א סק"ד בשם של"ה] והטעם נראה לי על פי מה שכתוב בסעיף א' דהתפללנו בכל אופן היכולת בישיבה ובעמידה ובנפילה ולכן עתה מרמזים לזה; הלא נפלנו וישבנו ועמדנו ומה נעשה עוד ועתה רק עליך עינינו זכור רחמיך.

The practice of standing after reciting the words: **ואנחנו לא נדע** may be related to the fact that the section was recited responsively by the **חזן** and then by the **קהל**. The following circumstances, involving the **ברכות ההפטרה**, demonstrate that the act of reciting a prayer responsively can trigger the need to stand:

מחזור ויטרי סימן תקכז' ד"ה פרק יג' – ולבסוף מברך ברוך אתה מ"ה צור כל העולמים צדיק בכל הדורות הא – ל הנאמן אומר ועושה מדבר ומקיים שכל דבריו אמת וצדק: ומיד עומדים העם ואומרים. נאמן אתה הוא י"י – א – להינו ונאמנים דבריך. נאמן חי וקיים שמך וזכרך תמיד תמלוך עלינו לעולם ועד: וזה אחד ממחלוקת בני מזרח ומערב. שבני מזרח עונין אותו בישיבה. ובני מערב בעמידה.

TRANSLATION OF SOURCES

פירוש סידור התפילה לרוקה [עב] נפילת אפים עמוד תיט'
 After reciting words of supplication, the prayer leader should rise and say with proper thought: V'Anachnu Lo Naida Mah Na'Aseh Ki Eilecha Eineinu. This means: we have said words of supplication to You with a tearful heart, yet we do not know what else we can do but we have faith in You as we say: Ezreinu Hashem Elokeinu Ki Eilecha Nishaninu Oo'Bishimcha Bahnu; so too: Eineinu El Hashem Elokeinu Ad Sh'Yichaneinu. The congregation should answer quietly with a thoughtful heart: Z'Chor Rachamaecha Hashem. This means: G-d, I have said words of supplication to You so that You will show compassion towards me; remember Your compassion and wrap Yourself in it. Those who serve You should remind You only about having compassion towards Your children and that You should demonstrate the goodness that You have provided them since the day that You created the world . . . May Your kindness rest upon us, to bring good to us as we hope and as we await Your redemption. Do not remember our first sins that we sinned in our youth; let them not be remembered by the angels. Soon may Your kindness come before You. This means that if, G-d forbid, Satan and the angels of harm want to prosecute us may You immediately bring forward the angels of compassion who will plead for fairness for the Jewish people. Let them plead: be generous and be merciful towards Your people. Let them not permit the Satan to enter. May Your mercy come soon. We are very poor. We have become poor by exile and remain poor. They will say: until when will You not show mercy on Your nation and Your poor possessions in exile who study Your Torah and who perform Your commandments with a full heart.

סידור רבינו יהודה בר יקר-נפילת אפים
 Afterwards, the prayer leader arises from reciting supplications and the prayer leader says aloud: V'Anachnu Lo Naida Mah Na'Aseh Ki Eilecha Ainainu as it is written in the Midrash on Sefer Tehillim: King David said before G-d: let not my prayer be for naught in front of You because all of Israel has placed its hopes on me and I have placed my hopes on You. So too it is with the prayer leader. All of the congregation places its hopes in his hands and he places his hopes in G-d's hands. It is as if the prayer leader first hears the prayers of his congregation and then turns to G-d.

הערות על ברכי יוסף אורה חיים סימן קא' הערה ה'
 In the book Leket Ha'Katzir of Rabbi Chalphon chapter 6, subsection 127, he wrote: I, in my youth, prayed together with the grand Rabbi, the Chida, when I was in Livorno in the year 5664. The Chida was very careful that he not recite any part of the Tefila out loud from Elokei Nishama to Aleinu L'Shabeach. Only the prayer leader recited words out loud while the congregation recited the prayers in whispers. If the Chida heard anyone raise his voice, he glared at him but not for Oz Yashir which the congregation would recite out loud, and not after Shemona Esrei during Tachanun when the prayer leader would recite the words: V'Anachnu Lo Naida and

the congregation would also read the verse out loud. The verse of Ashrei and the verse: V'Anachnu in Aleinu the congregation would also be recited out loud.

מגן אברהם סימן קלא ס"ק ד'—ואנחנו לא נדע-It is written in the Shlah that it is the correct procedure to recite the words: V'Anachnu Lo Naida while seated and the words: Mah Na'Aseh while standing and both parts of the verse should be recited out loud.

ערוך השולחן אורח היים סימן קלא' סעיף ט'—After raising one's head after falling on one's face, one should recite further supplications; each place follows its own custom. Our practice is to recite the piyut "Shomer Yisroel" until the word: V'Hoshiainu. Then we recite the verse: V'Anachnu Lo Naida Mah Na'Aseh. It is written that it is the correct procedure to recite the words: V'Anachnu Lo Naida while seated and the words: Mah Na'Aseh while standing and both sections should be recited out loud. The reason for this appears to be based on what is written in paragraph One: that we have prayed in every possible way; seated, standing and bent over. We perform all three actions within Tachanun and say: have we not sat, stood and fallen over. What more can we do—all that is left for us to do is to look towards You. Please remember Your compassion.

מתזור ויטרי סימן תקכו ד"ה פרק יג'—After reading the Haftorah, the leader makes the following Bracha: Tzur Kol Ha'Olamim, Tzaddik B'Chol Da'Doros, Ha'Kail Ha'Ne'Eman Omer V'Oseh, Midaber Oo'Mikayem Sh'Kol D'Varav Emes Va'Tzedek. Immediately the congregation stands and responds: Ne'Eman Ata Hoo Hashem Elokeinu V'Ne'emanim D'Varecha. Ne'Eman Chai V'Kayam Shimcha V'Zichrecha Tamid Simloch Aleinu L'Olam V'Ed. This is one of the differences in practice between the Jews who lived in Babylonia and the Jews who lived in Israel after the destruction of the Beis Ha'Mikdash. The Jews in Babylonia remained seated when they responded to the prayer leader. The Jews from Israel stood.

SUPPLEMENT

רמב"ם of the נוסח According to the תחנון

רמב"ם סדר תפילות נוסח הקדיש-מנהגנו להתחנן בנפילת פנים בדברים ופסוקים אלו, פעמים בכולן ופעמים במקצתן. לפיכך אני כורע ומשתחוה ומתחנן לפניך ארון העולם א-להי הא-להים ואדוני האדונים כי לא על צדקותינו אנהנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים י-י שמעה י-י סלחה י-י הקשיבה ועשה אל תאחר. מה נאמר לפניך השם מה נדבר ומה נצטדק, חטאנו עוינו והרשענו ומרדנו וסרנו ממצותיך וממשפטיך לך י-י הצדקה ולנו בשת הפנים הושחרו פנינו מפני חטאתינו ונכפפה קומתנו מפני אשמותינו אין לנו פה להשיב ולא מצח להרים ראש. א-להי בושתי ונכלמתי להרים א-להי פני אליך כי עוונותינו רבו עד למעלה ראש ואשמתנו גדלה עד לשמים אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה למען שמך והושיענו כמו שהבטחתנו על ידי נביאך: למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטם לך לבלתי הכריתך, לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם. לא לנו י-י לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך, למה יאמרו הגוים איה נא א-להיהם. אנא י-י אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה וסלחת לעוננו כי רב הוא, י-י שמעה י-י סלחה י-י הקשיבה ועשה ואל תאחר, למענך א-להי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. נהגו העם להתחנן אחר נפילת פנים כשמגביה פניו מן הקרקע בפסוקים אלו: ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו, זכר רחמיך י-י וחסדיך כי מעולם המה, אל תזכור לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד, קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך, יהי חסדך י-י עלינו כאשר יחלנו לך, אם עונות תשמר י-י מי יעמוד, כי עמך הסליחה למען תורא, י-י הושיעה המלך יעננו ביום קראנו, כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו, עזרנו א-להי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך. וכן נהגו העם להתחנן אחר סדר היום בתחנונים אלו: י-י א-להי אברהם יצחק וישראל אבותינו שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבבם אליך, והוא רחום יכפר עון וגו', כי אתה י-י טוב וסלח ורב חסד לכל קוראיך, צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת, מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע, ישוב ירחמנו יכבוש עוונותינו וגו', ברוך י-י יום יעמס לנו הא-ל ישועתנו סלה, י-י צבאות עמנו משגב לנו א-להי יעקב סלה, י-י צבאות אשרי אדם בוטח בך, ברוך אדוננו ברוך בוראנו ברוך שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת על ידי משה רבינו וחיי עולם נטע בתוכנו, הרחמן יפתח לבנו לתלמוד תורתו ויתן בלבנו אהבתו ויראתו ותורתו לעשות רצונו ולעובדו בלבב שלם ובנפש חפצה, למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, כן יהי רצון ורחמים מלפניך י-י א-להינו

שנחיה לשמור חקיך בעולם הזה ולימות המשיח כדי שנזכה ונירש טוב לחיי העולם הבא,
למען יזמרך כבוד ולא ידום י-י' א-להי לעולם אודך, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך
י-י' צורי ונואלי.